

ELEONORA EPOSTEN

LOVÖ HEMBYGDSFÖRENINGIS TIDNING

Nummer 2, juni 2013 Årgång 22

Följ med till Furulund!

LOVÖ HEMBYGDSFÖRENING PÅ NÄTET

Tänk vad tiden går! Föreningen har i år varit 10 år på nätet. Arbetet med hemsidan påbörjades 2003 av dåvarande ordförande Ulrika Wesslau. Sedan 2006 är Fredrik Liljeström webbansvarig. På www.lovohembygd.com kan du ta del av fakta om föreningen, läsa programmet och se eventuella förändringar i det. Det finns även en avdelning med Lovö-historia.

Tanken var en gång att alla nummer av Eleonora-Posten från tidernas begynnelse skulle läggas ut, men än så länge kommer man inte längre tillbaka i tiden än till nummer 3/2007. Om det finns någon som kan tänka sig att digitalisera de övriga 26 årgångarna för publicering, tas den hjälpinsatsen tacksamt emot.

Om man vill veta mer om till exempel Fornstigen eller diverse skrivelser, brev, remissvar med mera så finner man det på hemsidan. Där finns bland annat samtliga dokument om Förbifarten som

publicerats i pressen (Målaröarnas Nyheter, Aftonbladet, Eleonora-posten) eller skickats till respektive myndighet. Som på nästan alla webbplatser finns det även en samling med för hembygdsföreningen relevanta länkar.

Förutom att vi har en egen hemsida har nu Kim McLellan ordnat så att vi också är med i Facebook; ta gärna en titt på det också när ni är ute och surfar. Där finns en bra möjlighet för er att ha idéer som rör hembygdsföreningen och dess hjärtefrågor. Till sist: kom gärna med synpunkter på hemsidan till webbmaster.

Webbmaster Fredrik Liljeström

Fredrik

Hur kommer tidningen att uppfattas och uppskattas utan artiklar av Bo Petré och även utan Bo Nyléns årstidspräglade naturskildringar? Men min oro är inte så stor. Numrets artiklar har god kvalitet. Några artiklar är extra intressanta. Det vore trevligt att få veta vad läsarna tycker.

Jag har efterlyst insändare, men de har uteblivit. Skriv nu! Andra läsare kan replikera i kommande nummer. Läsardiskussioner är intressanta och påverkar hembygdsföreningen. Jag tror inte på talesättet att den som tiger samtycker.

Jag är mer orolig för våra tre byggnader på Hogsta. Tittar man noga ser man att det yttre underhållet kunde vara bättre. Bagarstugan, Smedjan och Magasinet är vårt hembygdsmuseum. Vi arrenderar Smedjan, Magasinet och hela markområdet för en rimlig årsavgift. Men den förutsätter att hembygdsföreningen sköter underhållet. Det gjordes inte så bra tidigare. Nu har vi satsat mycket pengar, men ändå inte gjort tillräckligt. Dessutom ska vi bygga upp ett museum, som ska bli så intressant att människor vill komma dit.

Många ideella organisationer har visioner och planer som visar sig svåra att uppnå. För att nå Lovö Hembygdsförenings mål krävs arbete och pengar. Vi har för få aktiva medlemmar och för litet pengar. Förra året hade vi lyckan att få anslag från både Kungafonden och den statliga satsningen Hus med historia. Men det räckte inte. Därför startade vi Fonden för Lovö Hembygdsmuseum. Flera medlemmar har bidragit till fonden och vi hoppas på många bidrag.

Hogsta symboliserar vår historia, alla svenskars historia. Hit kommer eleverna från årskurs 2 i Ekerö-Adelsös grundskolor på studiebesök. De får sig en levande historiektion och de får också känna på hur det är att smida en krok de kan använda i hemmet. Men mest intressant är emellertid att förstå under vilka hårda villkor vanliga människor levde för mindre än 100 år sedan. Att läsa Härje Bäärnmans böcker och i hembygdsmuséet se den utrustning människor använde för att klara sin och sin familjs försörjning är hjärtknipande. Vi hoppas kunna ge många denna upplevelse för att de ska känna ödmjukhet och vördnad till tidigare generationers arbete.

Bertil Ottoson

Paulina Landin med hyacintutställningen framför Kina slott.

Vår nya slottsträdgårdsmästare

En vackrare dag än den 26 maj då jag träffade Paulina Landin kan inte tänkas. Som ny slottsträdgårdsmästare har Paulina redan fått slottsparken att se litet annorlunda ut. Jag minns utställningen för några år sedan, *Gömda och glömda rum*, i boskéerna. Varje rum hade en grind och ett tema, exempelvis *Ängen* och *I stormens öga*. Det var också Paulina som låg bakom utställningen *Upp Amaryllis* på slottet och blomsterarrangemangen kring Kina slott. Paulina anställdes 1998 som parkarbetare av Dan Haubo. Kanske är det hennes idérikeedom som gjort att hon nu har efterträtt Staffan Sjölund som slottsträdgårdsmästare. Paulina har en gedigen bakgrund. Hon är landskapsingenjör och har akademiska studier i konstvetenskap och kulturmiljövård. Tillsammans med sin praktiska erfarenhet från arbetet i parken var kanske valet av Paulina som ny slottsträdgårdsmästare inte så svårt.

Sedan 2003 bor Paulina med man och två barn på Kantongatan. Vi börjar samtalet i hennes trädgård och fortsätter prata när vi går till Kina slott. Där fotograferar jag Paulina och hennes utställningar och blomsterarrangemang kring slottet.

Hur är Paulinas plan för Drottningholms framtid? Hon är bland annat engagerad i arbetet att få fram

ett vårdprogram för Drottningholms slottspark samt en skötselplan som är kopplad till programmet. Statens fastighetsverk driver och bekostar projektet. Vårdprogrammet skall sedan godkännas av Riksantikvarieämbetet eftersom Drottningholm är ett statligt byggnadsminne. Viktigt är också att underhåll, vård och ekonomisk förvaltning av slottsparken sköts på ett professionellt sätt, inklusive arbetsmiljön för de anställda. Just nu arbetar tio fast anställda med parkens underhåll och under sommaren tillkommer nio-tio säsongsanställda.

Just nu är det mycket att göra. Nationaldagen firas traditionsenligt på gräsmattorna nära Kina slott, i år med konserter, teatersminkning och parad för alla små prinsar och prinsessor. Nationaldagsfirandet i slottsparken arrangeras av Drottningholms slotts-förvaltning och Ekerö kommun. Den 8 juni vigs prinsessan Madeleine och Christopher O'Neill i Slottskyrkan på Kungliga slottet i Stockholm. Bröllopsmiddagen blir på Drottningholms slott och då vill slotts-förvaltningen visa upp slottet och slottsparken för omvärlden i en fantastiskt vårdad skrud.

Paulina Landin och Bertil Ottoson

Ett hembygdsmuseum på Lovö – kunde det vara något? En trappa upp i Magasinet kommer utställningen om trädgårdsnäringen att finnas.

Nu börjar vi!

Ett hembygdsmuseum på Lovö – kunde det vara något? Vi har Magasinet på Hogsta fyllt av grejor. Det mesta har kommit dit genom Berit Wallenberg och Härje Bäärnman, Lovös outtröttliga samlare från vår ö. Nu är vår tanke att börja med en liten utställning kring ett bestämt tema. Vi har fastnat för handelsträdgårdarna som till och med andra världskriget var en viktig försörjning på Lovön. Särskilt odlade man blommor som fraktades in till Stockholm där de sål-

des på Munkbron och i Klarahallen.

Bertil Ottoson tog initiativet till arbetsgruppen. Björn Ed och jag har hakat på. I gruppen ingår också Stina Odlinder Haubo och Anna-Karin Hermodsson är vår konsult. Handelsträdgårdarna är vårt första tema. Vi hoppas det blir klart i sommar. Sen kan vi fortsätta med bondgårdarna eller med sjöfarten, sommarboende eller transporter av folk och produkter – det finns mycket att välja på.

Vi har fått tillgång till en serie foton

från handelsträdgården på Dyvik. Björn Ed har gjort början till ett bildspel med gamla foton från trädgårdsmästeriet. Bilderna ha vi fått låna av Karin Ek som är barnfödd på Dyvik, där hon upplevt trädgårdens höjdpunkt som barn. Genom bildernas ordningsföljd och Karin Eks röst kan man följa trädgårdens utveckling med de förändringar som skett genom åren. Det blir en fin serie stillbilder om jobben med bänkar och drivhus, vattning och skörd, packning och transport. Man ser hur jobbigt det måste ha varit. Tänk bara på bänkarna med sina glasade lock, de skulle vädras och vattnas med vatten som bars fram i vattenkannor, Och alla transporter, med häst och vagn och sjövägen, senare med en överlastad bil – lådor fastsurrade med rep. Stora bilder vill vi också ha om vi har råd, bilder av ångbåtar och saluhandeln.

Så har vi gödselfrågan, från sopsationen vid Lövsta där spopor och gödsel från Stockholm samlades upp. Man köpte också gödsel från de stora gårdarna och från stadens latrinsamlingar vid Hässelby. Latrin forslades också till en stor latringrop på Lovö, vid Lunda. Det här måste studeras. Och vi ska plocka fram spadar, räfsor, skottkärror, vattentunnor och andra redskap ur hembygdsföreningens egna samlingar. Lådor för transport av blommor finns kvar. Men viktigast och svårast blir att illustrera människornas villkor.

Vårt nästa möte är en av försommarens vackraste dagar då syrenerna blommar. Vi träffas utanför Hogstas ståtliga magasin för att planera den nya hembygdsutställningen i solen med termoskaffe och hembakta kringlor. Vi sa till varandra: ”Vi måste göra något som känns aktuellt också när vi berättar om något som är gammalt.” Tidigare beslutade vi att börja med trädgårdsmästerierna som var en stor näring på Lovö från förra sekelskiftet fram till några decennier efter andra världskriget. Det ska vi klara av i år. Sedan kan vi välja ämnen som t.ex sommargäster på Lovö, ett annat år kan man ta fattigdom och statare eller något annat. I framtiden vill vi också bra gärna få igång en fungerande bakugn i bagarstugan. Så satt vi och planerade, men nu var det tid att sluta drömma och gå in i magasinet.

Dammet dansade i solstrålarna när vi öppnade luckorna. Bottenvåningen är fylld med så stora och tunga saker att man undrar hur man kunnat få dit dem. En trappa upp är det också fullt med grejor, men de är inte så tunga och en hel del kan vi använda. Här vill vi ha vår utställning. Det är ett ståtligt rum, det är stort – nästan 12 meter långt - och det delas på längden av tre stolpar på rad som bär golvet till nästa våning.

Vi kommer överens om att man kan avbalka en del i bortre ändan med ett tyg och där bakom ställa saker som inte hör till trädgårdstemat. Längst

fram till vänster vill Björn ha bildspelet om trädgårdsmästeriet på Dyvik. Vägen fram dit blir sju stationer med stora bilder. Först en introduktion med en prunkande bild av dalior som var uppskattade i Stockholm. Sen kanske svar på frågorna Var odlade man? Vad odlade man? Hur odlade man (vattning, bänkodling, här finns en stor bastmatta, som skyddade grödan i varmbänkar mot frost). Sopor och latrin, särskilt hästgödsel som köptes från stan var viktigt för odlingen. ”Sopor blir blommor” kan bli en bra text. Blommorna – det var mest 1900-tal, tidigare var de mera grönsaker. Bikuporna av halm får en egen plats. Och så transporterorna till stan, först med häst och vagn och rodd, sen med ångfartyg och sist med lastbilar. Det var partihandel, torg-handlarna tog över kommersen. Och från 1950-talet blev nedläggningarna allt mer omfattande, då importen av blommor blev allt viktigare. De stora transportkistorna för blommor och grönsaker från Dyvik och Alviken kommer att skapa atmosfär tillsammans med vattenkannor, spadar och andra verktyg. Stora bilder och korta texter vill vi ha.

Det finns mer plats på höger sida. Där ska man kunna samla skolbarn och andra besökare. I lokalen finns redan trevliga gamla bänkar som blir bra sittplatser. Men vi måste bekosta nya elektriska ledningar och belysning, vi ser hur elden en gång slickat en av takbjälkarna och en gammal elsladd dinglar från taket. Dammet måste städas bort, vi vill ta ner allt som nu sitter på väggarna så att rummet blir rent och vackert. Men vi sparar alla Härje Bäärmans teckningar av byggnader på Lovö. De sitter uppsatta med häftstift på söderväggen. De kan bli grunden till ett annat tema.

Men vi behöver pengar! Lovö hembygdsförening har startat: *Fonden för Lovö hembygdsmuseum*, PG 88 12 - 0. Alla bidrag mottages med tacksamhet. Fortsättning följer i nästa nummer.

Elisabet Hidemark

Till Lovö med Folke Thörn

Det finns flera författare som inspirerar till vandringar och upplevelser på Lovö. I särklass står Härje Bäärman som i text och teckningar återgett både egna och andras minnesbilder i tre böcker som utgavs på 80-talet och därefter kommit i nytryck. De bör vara välkända för flertalet av Lovö hembygdsförenings medlemmar liksom *Per Borgströms och Härje Bäärmans* högst aktuella och inspirerande uppmaning med titeln *Promenera på Lovön*. De bägge älskar sin ö och vill behålla den i sitt ursprungliga skick.

”Varje skrymsle, varje skogsbryn, varje utsikt som vi vill bevara för framtiden. Ju fler vi är som drabbas av denna kärlek, desto större är chansen att vi får behålla den. Tänk om vi blev tillräckligt många att bestämma framtiden!”

I detta sammanhang bör även nämnas de naturupplevelser som Bengt Henryson bjuder på: Lovö. Strövtåg på en mälärö. Hans inledning är en kärleksförklaring av en utsocknes till denna ö: ”Jag sökte en plats i storstadens närhet där jag i lugn och ro kunde bekanta mig med djur och växter och följa dem under årstidernas växlingar. Och jag fann Lovö.”

Men denna gång tänkte jag vandra med en ciceron från 30-talet. 1930

började Folke Thörn att i Stockholms-Tidningen under rubriken ”I Skog och Mark” lämna förslag på söndagspromenader. Dessa artiklar resulterade så småningom i två små behändiga volymer: 50 vandringar i Stockholms omgivningar (1931) och 40 vandringar i Stockholms omgivningar (1934). Att de blev uppskattade märktes inte minst genom nya upplagor.

Nu är givetvis dessa vandringstips till stor del föråldrade – och det är just detta som ger dem sin speciella tjusning. Att följa Folke Thörn runt om i Stockholms omgivningar är en läs-upplevelse med textens en smula ålderdomliga ordvändningar. Kan detta sen kombineras med vandringar får man en konkret upplevelse av vad som består och vad som är förgånget. Och till det bestående är glädjen över naturens skiftningar under årstiderna – emellanåt citeras skalders vars dikter ackompanjerar vandringstipsen.

Självfallet beger sig Folke Thörn ut på mäläröarna, både per buss och båt. Och denna gång med spårvagn nr 12. Från ändstationen vandrar vi över Nockebybron till Kärsö och missar inte att besöka den anrika Brostugan. Sen är det dags att uppleva naturen på Kärsö.

Flyttblocket vid Västerled – det försvann när vägen breddades

”Vi vandra upp och ned i en behaglig berg- och dalbana, och uppe på en hög bergsplatå befinna vi oss mitt för Drottningholm, och det ståtliga slottet se vi glittra i höstvala Mälurvågor. Den mark vi hela tiden trampar på tillhör Drottningholms kungsgård och kronan tillåter som bekant allmän camping på hela ön. Och ehuru detta helt naturligt är ett glädjande faktum för en stor del av huvudstadens invånare, minskar det ju i någon mån nöjet av en vandring i dessa vackra skogar.”

Väl framme vid Drottningholm leder oss Folke Thörn in på Drottningholmsmalmen och här möter oss en rad kända borgarnamn som Lindman, Herslow, Wellander och Hen-

schen – ”alla tycks trivas lika gott i denna grönskande idyll, som Gustav III skapade.”

Vid ett annat tillfälle för oss Folke Thörn till Malmviks gård ”givetvis med iakttagande av tillbörlig hänsyn för gårdens invånare”.

Här beskådar vi den berömda linden i Malmviks park. ”Tack vare präktiga gjutjärnspelare, som med träkonsoler stötta de övre grenarna, är trädet ännu i sin sena ålderdom kraftfullt och vackert. Vi kunna beskåda detta botaniska fenomen, om vi förbi stallbyggnaden till höger om corps de logiset tittar in på gårdsplanen mot sjösidan. Sannskyldiga jätteträd av gran och tall möta oss här, och vi har verkligen svårt att fatta, att vi befinna

Brostugan på Kårsö – långt före högbrons tillkomst

oss på de relativt skogfattiga Mälarsjöarna. Men härvarande markägare, i detta fallet häradshövding Wallenberg, låter dessa gamlingar stå, till dess de av ålder falla till marken.”

Så är även denna tur avslutad men jag misstänker att Brostugan på Kårsö åter får besök under hemfärden. Och Folke Thörn summerar: ”Den rika och skiftande Mälarnaturen förfelar aldrig att göra sitt intryck på en naturläskande vandrare, och en extra dragningskraft äger den ju dessutom i alla sina rika fornminnen, många av dem ännu sällsynt levande för vår fantasi genom sägner, som bibehållit sin friskhet sekel efter sekel.”

Till detta en minnesvärd dag för mig i Ålstens folkskola, det bör ha

varit våren 1940. Sammanpackade i samlings salen skulle vi alla elever lyssna till ett föredrag av Folke Thörn, förväntningarna var kanske inte på topp. Men ändå, en smula nyfikenhet, vi hade hört om honom att han var jägmästare – kanske en mästare i att jaga.

Det blev en inspirerande föreställning trots att det inte handlade om jakt. När jag kom hem från skolan den dagen kungjorde jag för mina föräldrar: När jag blir stor ska jag bli jägmästare! (Att så inte blev fallet är en annan sak.)

Vad var det då i Folke Thörns anförande som väckte så stor entusiasm? Jag hittar hans tankar och ord i en liten skrift från 1942 som vänder sig

till Sveriges ungdom med den uppfordrande titeln Vårda ditt vackra land.

”Tänk om du och jag tillsammans skulle ta och ge oss ut på några timmars vandring i skog och mark för att prata om vad vi ser där! - Du bör först och främst veta, att träden som du ser runt omkring dig inte är en mängd döda stammar. De är levande varelser allesamman. Och varje frisk trädstam i hela vårt land är i ständigt växande långt in i ålderdomen.”

Folke Thörn inspirerade oss att vårda och värna vår miljö, att känna ansvar för vår omgivning – att bevara

och behålla kunskapen om det som varit.

Så är jag tillbaka i minnet till mitt barndomshem vid Västerled i Äppelviken. Här invid vägen låg ett stort flyttblock, det lockade mig och mina kamrater till bergsbestigning. Vi höll ofta till uppe på stenen. Flyttblocket finns ej längre, det försvann när man breddade Västerled. Jag kände inom mig; detta skulle inte Folke Thörn ha godkänt.

Tänk om hans röst nu kunde höras inför Förbifart Stockholm.

Olle Wingborg

Välkommen in! Bernhard, Charlotta, Christina och Arne Tribukait framför ett vitrinskåp från Naturhistoriska Riksmuséet

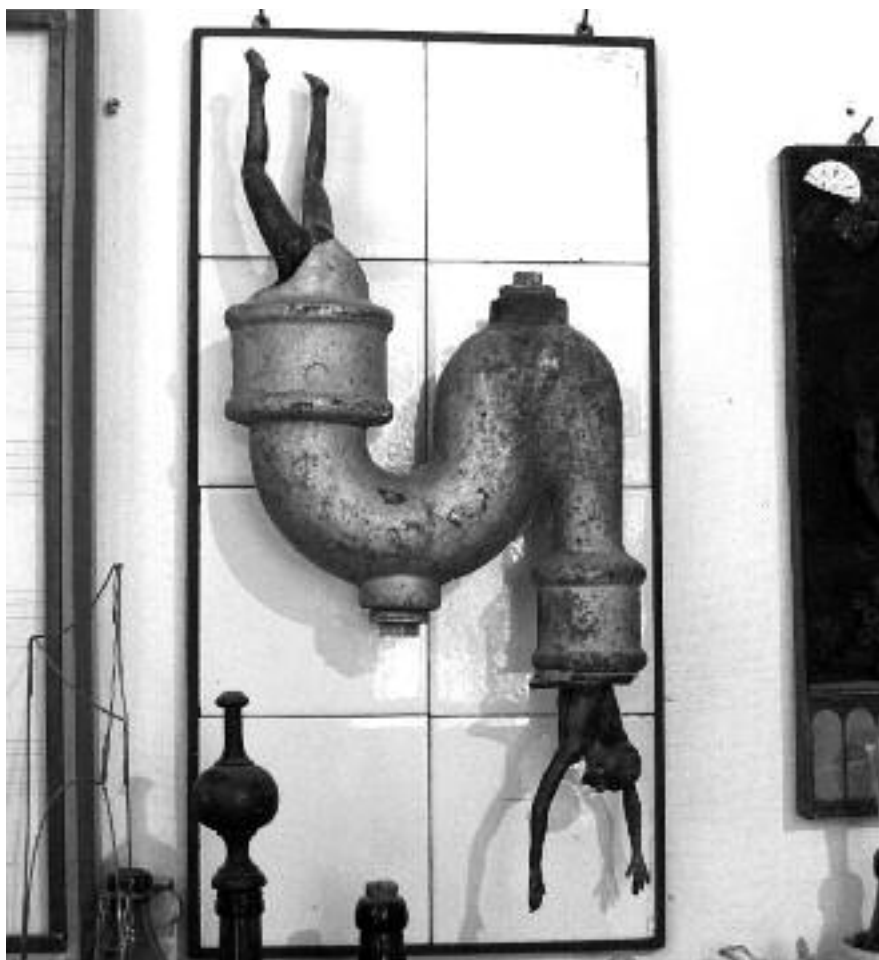
Tribukaits Furulund

Under en tid hade jag hört talas om familjen Tribukait på Furulund, ett nedlagt trädgårdsmästeri öster om Edeby vid vägen mot Edeby brygga. Så träffade jag den 6 april av en slump en representant för familjen i Röda Korsets Kupan. Jag började tala med en helt obekant person, som visade sig vara intressant. Just som han skulle gå frågade jag vad han hette, Arne Tri-

bukait. Sätt dig ner och ta en kopp kaffe och våra färska hembakta bullar. Arne stannade någon halv timme och vi kom överens om att höras inom kort. Jag tänkte mig en artikel i EleonoraPosten och möjligen ett studiebesök för hembygdsföreningen. Den 25 maj besökte jag familjen och möttes med stor välvilja och generositet. Husen i Furulund visade sig vara

Tv: På en minibalkong uppe vid taket finns kattens mat, som annars slukas av hundarna. Ovan: Börjar dåligt och slutar illa, symbolverk om Förfärd Stockholm

de mest intressanta jag sett.

Den 25 maj besökte jag familjen och möttes med stor välvilja och generositet. Husen i Furulund visade sig vara de mest intressanta jag sett.

Furulund byggdes 1908 av bygg-

mästare Oskar Andersson, som också byggde flera kringliggande hus, bl.a. Oskarsborg. Byggandet stimulerades av att Lovö började bli åtråvärt för sommargäster från Stockholm. Vid den tiden började en del av Edebys

Bengt Tribukaits orgel

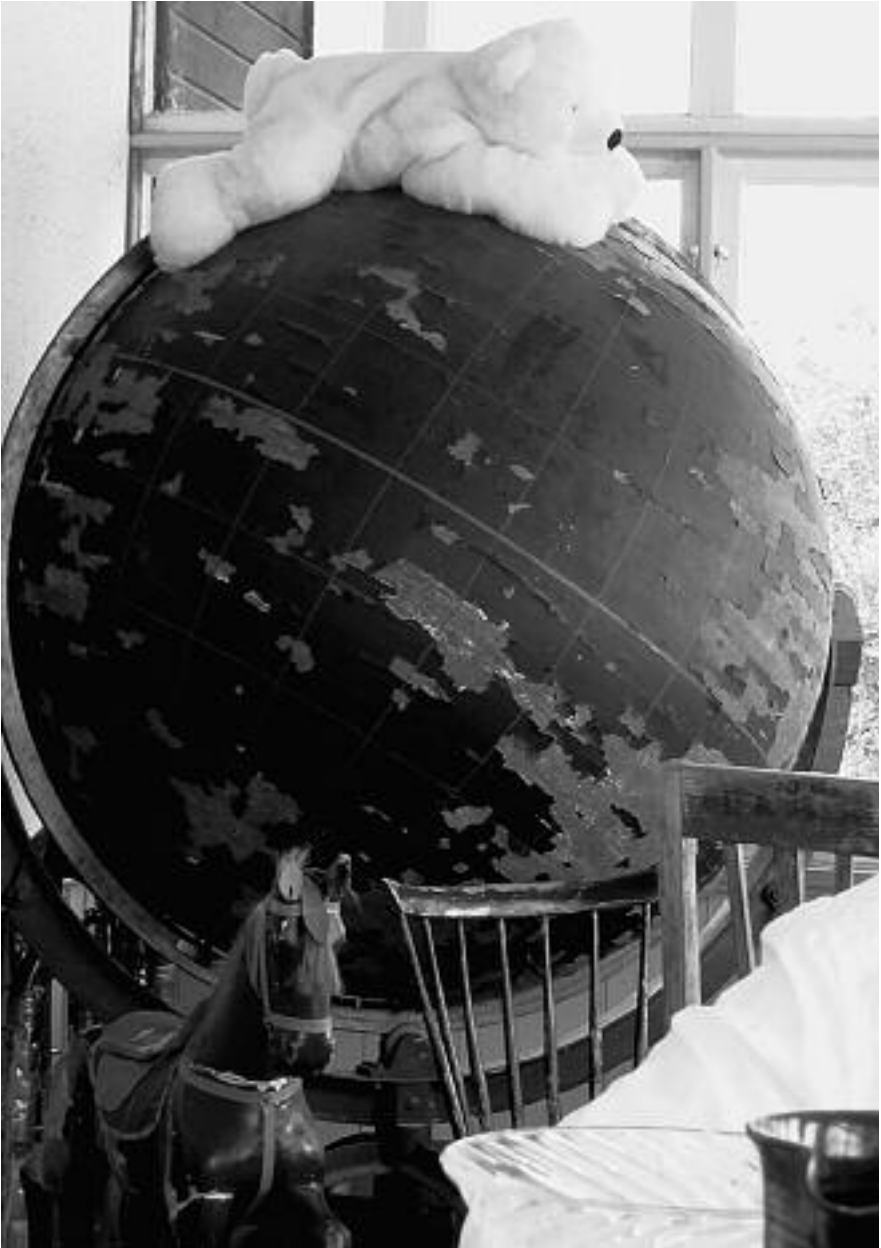
åkerjord omvandlas till trädgårdsmästerier, bl a Furulund som från 1924 blev trädgårdsmästeri under den från Stockholm inflyttade David Ströman. Under somrarna hyrdes huvudbyggnaden ut som sommarbostad. En av hyresgästerna var Sovjetunionens ambassad med Alexandra Kollontaj som ambassadör.

Genom kontakter fick Tribukaits veta att Furulund var till salu. Familjen längtade till landsbygden med möjlighet till hästar och odling och 1979 var tiden mogen. Trädgårdsmästeriet var inaktivt sedan 1950-talet, men växthuset fanns kvar och kan nu efter reparationer användas inte bara för grönsaker utan också för aprikoser,

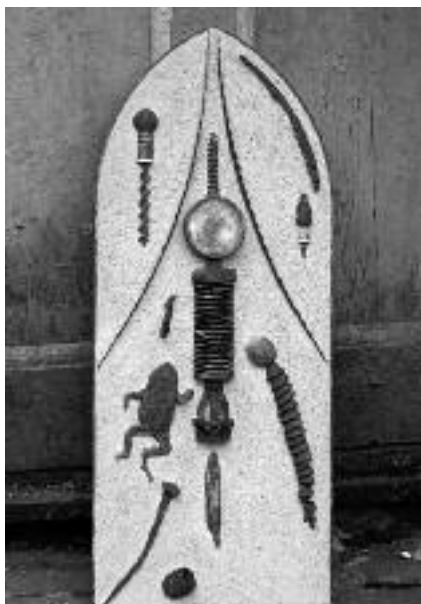
persikor och mullbär. Där finns sedan många år vinstockar som fortfarande ger stora mörklila druvor. Tomten präglas även av otaliga fruktträd och jag bjöds på mycket god rabarberpaj med glass.

I den stora villan bor pappa Bernhard och mamma Christina. Dottern Charlotta och mågen Bernt Nordin med dottersonen Martin som hälsade på. Den ena av sönerna, Bengt Tribukait, är berömd organist med Bachtolkningar som specialitet. Jag hörde nyligen hans tolkning av Bachs Goldbergvariationer i Drottningholms slottskyrka. Bengt verkar vara hemma ganska sällan, men jag fick fotografera hans orgel.

Huvudbyggnadens inredning och utsmyckning är säregen, intressant, vacker och fantasifull. Möbler som skulle ha rensats ut från institutioner har hämtats och reoverats och en del har byggts av virke från rivningshus, till exempel det stora matsalsbordet, som kan monteras isär när golvet ska användas till annat. Inredningen präglas i hög grad av Arnes konst som skapas från en gränslös kreativitet. Material till konstverken kan komma från nobelpristagares utrensade utrustning eller kasserade objekt från Naturhistoriska Riksmuseets eller Nordiska museets samlingar, till exempel en stor jordglob, som krävde mycket tanke- och muskelarbete för att få in genom fönstren i husets veranda. Över Nordpolen ligger en is-

En isbjörn klamrar sig fast över Nordpolen, kanske som protest mot krympande livsrymme som följd av växthuseffekten.

Ovan: Paddan kommer från en sovjetisk bunker där tidigare kärnvapenstridsspet-sar förvarades. Nedan: Arne berättar om komponenterna i konstverket

björn, kanske som protest mot isbjörnarnas krympande livsutrymme som följd av växthuseffekten. Konstverken är vanligen fantasifulla montage av delar från många artskilda föremål som skapar en ny harmonisk helhet där delarna ibland kan verka vara sammanfogade för en genomtänkt logisk funktion. Här finns till exempel ett inramat verk med ingjutna rostiga sågblad, spikar och gjutjärnstycken som liknar ett fossil av världens första flygande rovdjur. Studera gärna bilderna med lupp och gör intressanta upptäckter.

Arne Tribukait bor i eget hus, själv-tillverkat av rester av ett tidigare hus och insamlat begagnat byggnadsmaterial. De hundraåriga ogalvade takplåtarna kommer exempelvis från grannhuset Oskarsborg. Materialet i kupolens stomme sågades fram ur en ek som blåst omkull nere vid Alviken. Huset är en blandning av konstnär-sateljé, verkstad och bostad med nästan alla utrymmen utnyttjade av verktyg, material och konstverk. Väggar är täckta av Arnes konst, där inramade betongramar med ingjutna föremål är vanliga. Att ta tillvara kastade, kasserade, utsorterade föremål eller inköpt skrot och ge föremålen ny mening som delar av konstverk är gåtfullt och fantasieggande.

Arnes konst låter ana viss spontanitet i de enskilda konstverken, men totalintrycket av husens inredning är ändå harmoni.

forts sid 27

100 år på Engstorp

2012 firade släkten Axelsson 100 år på Engstorp. Det var 1912 som familjen John och Jenny Axelsson köpte och flyttade till Engstorp med sönerna Anders 12 år, Ave (Adolf) 9 år och Sven 6 år, samt Johns barn från tidigare gifte Selma, Abbe (Albert), Si (Signe), Acke (Axel), och Elsa. Det

fanns även en lägenhet på Bergsgatan på Kungsholmen där de äldre barnen delvis bodde och där Anders, Ave och Sven bodde på vintern när de gick i Klara Folkskola och Kungsholms realskola. John betalade 10 000 kronor för byggnaderna på torpet. Torpet var ett Kronoarrende till staten. Arrendet

var på 1950-talet några hundra kronor. Arrendet omfattade 16 tunnland (8 ha), varav 2 tunnland för trädgårdsodling, 4 ängs och hagmark och 10 skogsmark för bete, Hönsholmen och Ormholmen ingick. Därtill kom fiskevatten.

Torpet de kom till såg nästan likadant ut som idag. Det bestod av Stugan, ladugård, Lillstugan vid sjön, tvättstugan, vedboden, matkällaren? och utedasset. I Hagen fanns en nedgrävd jordkällare. Husen finns kvar idag men några är delvis ombyggda. Torpet benämndes på Generalstabens karta som Barkarby torp, och ligger inom Barkarby gårds fastighet där den går ned till Mälaren. Alla Lovös gamla gårdar runt kyrkan hade mark som sträckte sig ned till sjön. Ursprungligen var torpet antagligen fisketorp till gården. När Kajsa Hermodsson tog med arrendatorsföreningens medlemmar till Riksarkivet och vi fick leta i böckerna, fanns Barkarby torp omnämnt i handlingarna från 1696. I boken angavs att socknen gav någon tunna spannmål till torpet, som då kanske var ett fattigtorp. Om Barkarby torp låg på samma plats nu som 1696 och om stugan är samma vet jag inte. Den kan ju ha flyttats. Torpstugan är ursprungligen en s.k. enkeltuga, med ett rum och kök. Den är knuttimrad. På södra sidan har ett rum byggts till på 1800-talet, det är byggt i korsvirke, men i stället för murad sten, består väggarna av murad

träkubb. Mot norr byggdes det till två rum i vinkel på 1890-talet. Torpet hade sedan 1904 telefon, då sommarvärd Arvid Lindman, generaldirektör vid Telestyrelsen, senare statsråd, hyrde stugan. Tidigare kända ägare till torpet var fiskare Ekroth, där en släkting, Ted, idag äger en fastighet på Lambarudd, och därefter redaktör Hellgren. Den tidigare ladugården hade brunnit ned. En ny byggdes på 1890-talet, med liggstimer. Där var plats för två kor, en häst, grisar och höns. Framför fanns en ”vandring” där man malde säden med hjälp av kraften från hästen som gick runt fäst i en stång. Den nya ladugården flyttades bort från bostadshuset pga hälsoskäl, vilket var nytt på den tiden. Torpet var på början av 1900-talet ett av Lovös trädgårdsmästerier som hjälpte till att försörja Stockholm med grönsaker, frukt, blommor och potatis och vassmattor. Man fiskade också med nät och ryssjor för försäljning inne på torghandeln på Munkbron. Transporterna in till stan skedde med ångbåten från bryggan vid Lambarrudd, dit man tog sig med häst och vagn eller med roddbåten från torpets brygga. Under trettioalet arrenderades trädgårdsmästeriet på Engstorp ut till familjen Edvin Börjesson, som tidigare arrenderat på Ensta. På 10- och 20-talen fanns på torpet en lagårdskar vid namn Pettson, en satt smålänning som benämndes ”gubben Pettson” långt innan barnböckerna kom. Om

Midsommar

gubben Pettson gick många historier, som när gubben berättade hemma att han träffat på en lång gubbe med gevär på skogen som frågat -"Har han sett några harar?" "Vad svarade Du då Pettson?" " Harar, det är ju för f-n så det dräller av dom". Så kunde det gå det till när folket mötte Gustaf V på skogen på Lovö. Gubben Pettson var driven på att gräva diken, och kommenterade med: "Bäst går det att gräva diken när det är stenar och mycket rötter, så att man är jämt förbannad". Sedan John Axelsson gått bort 1935 och hans maka Jenny 1938, delade sönerna upp Engstorp. Anders

byggde på 30-talet om tvättstugan till ett hus i två plan till sin familj, hustrun Elise och dottern Ingegerd. Lillstugan som låg bredvid hyrdes ut till brodern Abbe med hustrun Ella. Ave byggde själv 1946-47 ett helt nytt hus i Hagen. Närmare udden byggdes två små sportstugor. Ave var först gift med Karin, som avled 1943, och hade med henne barnen Marianne, Janne och Gunilla, samt "fosterbarnet" Berran (Bert). 1950 gifte sig Ave med Maud, och fick barnen Beatrice och Maria. Den äldsta vittnesbörden om hur Engstorp såg ut har jag hört från min mormor Elvira, som 1896, då 19 år

gammal, besökte Engstorp med sin mor Hedvig Winqvist för att hyra sommarnöje. Engstorp var redan uthyrt så damerna fortsatte till Dyvik, där man fick hyra av familjen Brewitz. Familjen Winqvist med barn hyrde sedan sommarställe på Dyvik fram till 1955. Så gjorde även Elvira, gift Fogelström med make Erik och barnen Gunnar och Margit. Barnens lekkamrater var Sven Brewitz, Britta och Greta Bäckström (gift Söderberg), från Norrby och även pojkar från Engstorp. Så träffades min mor Margit och far Sven Axelsson tidigt som barn och blev med åren ett par som fick ta över stugan på Engstorp, där nästan all ledig tid tillbringades med barnen Kerstin och Leif. Barnens lekkamrater var kusinerna på torpet och barnen på Lambarudd, Maggan, Lotta, Bettan, Kalle och Svenne Faringer, Janne, Kristina och Ulf Tegemark och Anders och Pelle Björhammar, Hasse Öberg och Gunnilla och Zaida och Claes-Göran Eklund. Det var ett helt gäng ungdomar på sommaren. På 50-talet hade vi olympiad i friidrott varje sommar. Av ungdomarna har Margareta, Charlotta, Elisabeth, Sven och Per med respektive familj idag sina hus på Lambarudd. Från 1938 till början av 70-talet blev husen på torpet sommarstugor, ibland uthyrda på samma

ren, men 1973 bosatte sig Leif med hustru Anita och barnen John och Jenny permanent i den gamla torpstugan. På 1980-talet bosatte sig Maria med make Jan-Inge och barnen Gustaf och Viking i Aves hus i Hagen. Och kring 1990 blev det möjligt att friköpa tomterna kring husen. Idag äger Ingegerd, Anders stuga och Lillstugan med sina barn Suzanne och Michael. Ingegerd tillbringar idag två månader om året i sin stuga och övrig tid med sin man Lloyd och barnen med deras familjer i USA. Maria med familj bor delvis permanent, i sin del av Engstorp, Aves stuga i Hagen. Leif och Anita bor permanent i stugan med hund och höns. Dottern Jenny bor med sin man Johan och dottern Alexandra i sitt hus vid Barkarby gård. John har timrat sig en gäststuga på tomten men bor med makan Suzanne och deras tre barn i Liljeholmen. John och Jennys lekkamrat Marcus Kullman bor idag med sin familj i tidigare trädgårdsmästarbostaden på Lambarudd. 100-årsjubileet firades i dagarna två med 46 släktingar ena dagen och 30 grannar nästa dag. Det fanns mycket historier och hyss att minnas. Däröf kan vi berätta någon annan gång.

Leif Axelsson

Göran Linge tv ovan, agerade mötesordförande. Anders Florgård, tv. fick Sveriges Hembygdsförbunds hedersnål för arbetet på Fornstigen, men framför allt för arbetet med att rusta upp och utveckla Smedjan vid Hogsta.

Hembygdsföreningens årsstämma

Det var en mycket trevlig årsstämma har några deltagare sagt och jag delar den uppfattningen. Vad beror det på? För att locka många medlemmar till den vanligen trista formella delen av ett årsmöte hade styrelsen bjudit in föredragshållare, som tog upp viktiga frågor. Men redan den formella delen blev trevlig. Det beror nog mycket på att mötesledaren, Göran Linge, var kunnig, infallsrisk och humoristisk.

Efter korta diskussioner om ekonomin blev det litet oro kring valen av ny styrelse med suppleanter. Valet av ordförande och ordinarie ledamöter

var ospännande. Men valberedningen hade lämnat luckor för två nya suppleanter. Till den ena platsen föreslogs Jörgen Ek, som valdes och gör en välkommen comeback i styrelsen. För den andra platsen fanns det ingen kandidat på årsstämman. Styrelsen fick förtroendet att senare tillsätta suppleant nr 2. Om läsaren har något förslag så kontakta mig. Nästa styrelsemöte är inte förrän den 18 juni så du har gott om tid.

Förslaget till handlingsplan för 2013 fanns till handa och beslutades efter kort beskrivning av mig. Vi fortsätter

Wilhelmina Hoffman berättade om Silvia-hemmet.

Ylva Othzén, Länsstyrelsen, talade om arbetet med att göra Lovö till naturreservat.

satsningen på Hogstas tre byggnader och ska gradera upp dem till ett modernt temainriktat museum. Det första temat blir trädgårdsnäringen på Lovö. Som mest hade Lovö 22 handelsträdgårdar. Utmärkt fotodokumentation från Dyvik blir basen för trädgårdstemat. Självklart prioriteras programverksamheten och underhållet av Fornstigen. Vi ska göra vårt bästa för att begränsa skadorna på Lovö av Förbifart Stockholm och anslutningen till väg 261. Hoppet att stoppa hela projektet finns kvar, men minskar ju längre Trafikverket kommer med förberedelserna. Det vi kan hoppas på är att rösterna från forskningen lyckas tränga genom prestigepansaret så att fakta till slut kommer att påverka politikernas beslut.

Två utmärkelser delades ut, Sveriges Hembygdsförbunds hedersnål med lagerkrans samt diplom. Docent Bo Petré är Lovös egen arkeolog. Karin

Wahlberg höll ett inspirerat tal till Bo, men vågade inte fästa hedersnålen på honom eftersom hon vid ett tidigare tillfälle råkade köra in nålen i bröstet på mottagaren. Anders Florgård fick samma utmärkelse för arbetet på Fornstigen, men framför allt för arbetet att rusta upp och utveckla Smedjan vid Hogsta. Den behövs för att tillverka smidesprodukter för underhållet av Bagarstugan, Smedjan och Magasinet. Inte heller jag vågade fästa hedersnålen på Anders bringa. De fick också blommor och rödvin.

Kim Mac Lellan avtackades med ett litet tal av mig samt blommor och en flaska rött. Kim är just den sortens medarbetare styrelsen behöver och vi är ledsna att hon slutar. Göran Linge avslutade årsstämmans formella del med att berätta om sin anfader på Lovö, Anders Johansson- Melander, kyrkoherden med den längsta tjänstgöringstiden i Lovö församlings

historia. Göran tillhör den fjärde generationen efter kyrkoherden och avtackades för sin uppskattade insats med blommor och rött.

Efter en kortare paus för umgänge och litet mat och dryck fick vi information av Länsstyrelsens Ylva Othzén om arbetet att göra Lovö till ett Naturreservat. Vi måste följa den processen och påverka reglerna som kommer att betyda mycket för Lovös framtid. Den främsta vinsten för Lovö är att reservatsbildningen skyddar oss från följdexploateringar i Förbifartens spår. Det kommer inte att bli några kebabställen med parkeringsplatser mm. Naturreservatets regler kommer att finnas i regeringens beslut med Föreskrifter och i den omfattande Skötselplan som Ylva arbetar med.

Silviahemmet ligger högt på Drottningholmsholmsmalmen, men verkar vara ganska okänt för oss på Lovö. Ändå är Silviahemmets demensvård och utbildning av vårdpersonal välkänd även utanför Sveriges gränser. Vi inbjöd därför chefen för Silviahemmet, dr Wilhelmina Hoffman, att skingra vår okunskap. Wilhelmina var ledsn över att hennes bilder inte fungerade på Klockargården. Men det kompensades av hennes kunnighet, entusiasm och medryckande sätt att berätta. Wilhelmina betonade betydelsen av drottning Silvias engagemang för demensvården. Några fallbeskrivningar gjorde att vi nu kan se skillna-

Även Bo Petré, Lovös egen arkeolog, fick Sveriges Hembygdsförbunds hedersnål med lagerkrans och diplom.

derna mellan vanlig glömska och begynnande demens. Vid föredragets slut sammanfattade John Crafoord vår upplevelse: ”Inga bilder hade kunnat göra föredraget bättre”.

Varma applåder, en vacker bukett samt en flaska rött avslutade föredragen och årsmötesdeltagarna kunde efter litet småprat ta sig hem nöjda med årsstämman.

Bertil Ottoson

VALBORG 2013

Varför arrangerar Lovö hembygdsförening Valborg i Drottningholmsparken varje år? Kanske för att hembygdsföreningar är traditionsbärande, ordnar tillfällen då vi kan träffas, ha trevligt och känna samhörighet. Om vi inte kände samhörighet, att vi ingår i en gemenskap, skulle samhället falla samman. Min far tillhörde en bondesläkt på Västgötaslätten. När jag besökte hans hembygd identifierades jag med ”jasså du är Verners pojke”. Jag blev inplacerad i ett sammanhang. Man knöts till bygden och släkten genom att efternamnet bildades av pappans förnamn med tillägget ”son”. Mitt efternamn borde alltså vara Vernersson, Verners son. Jag är den första generationen som har brutit sambandet till släkten och jorden. Hembygdsföreningarna kompenserar bristen genom att vårda traktens traditioner, sköta hembygdens kulturarv och ordna program där vi möts och kan känna gemenskap. Därför är vårt Valborgsfirande och Lovö hembygdsförenings programverksamhet viktig.

Dessa tankar föddes under John Crafoords vårtal. Han knöt på ett humoristiskt och tankvärt sätt ihop generationers barn, unga, medelålders och äldre:

”Förra året – här på Valborgsmässöafton hände det sej att en äldre man la sig i

hur några ungdomar skulle få fart på elden !!! Hembygdsföreningens ordförande fick veta det och tänkte: det här får inte upprepas!! Han kom på att i år måste den äldre mannen hållas borta från brasan – och säkrast genom att gubben i stället skulle stå just här och hålla vårtalet!!! Ordföranden tänkte: ”Det är ju tjugoett år sedan han gjorde det – så alla har glömt va han sa – och han själv med!”

”Ja kära vänner så är det – 21 år – dom som låg i barnvagn då, har tagit studenten, dom som busade vid brasan då är nu entreprenörer och tjänstemän och och kommunalråd och drar nu barnvagnar. Det är ju tjugoett år sedan han gjorde det så alla har glömt va han sa och han själv med! Ni som kysstes och kramades bland träden här bakom kan ha bildat familj och ser till att nya ungar nu busar vid elden eller kramar varandra i skuggorna, ja, unga blir gamla och gamla blir äldre”.

Som vanligt inleddes kvällen med att brasan tändes kl 21 och kören under Gocki Linges ledning sjöng de första vårsångerna, sånger alla känner igen och vill höra på Valborg. Efter vårtalet och fram till fyrverket kom fler välbekanta sånger. Ibland kom kören av sig och det bidrog till den lantliga och generösa stämning som är värdefull så nära en storstad

Bertil Ottoson

forts från sid 18

Jag ser likheten med komplicerade ekologiska system där det är svårt att förstå delarnas funktion, men där vi vet att alla delar är nödvändiga för att systemet ska fungera.

Arne är till yrket forskare vid Kungliga Tekniska Högskolan; hans arbete handlar om hur människan fungerar i extrema miljöer där grundläggande betingelser, exempelvis tyngdkraften, är förändrade. Hans far Bernhard är professor emeritus vid Karolinska Institutet med tumör- och strålningsbiologi som inriktning. Mamma Christina har arbetat tillsammans med Bernhard sedan de träffades. De har fortfarande en viss forskningsaktivitet på Karolinska Sjukhuset. Dottern Charlotta driver tillsammans med sin man,

som en tid haft konstgalleri i USA, en firma för strålbehandling av cancer. Och Bengt är alltså musikalisk konstnär med världsrykte. Fädernesläkten härstammar ursprungligen från Litauen men kom på 1600-talet till Ostpreussen. Bernhard inbjöds på 1950-talet till Sverige som gästforskare och fattade genast tycke inte bara för Karolinska Institutet utan också för Stockholm och det land han som barn läst om i Selma Lagerlöfs böcker. Christinas far var uppfinnare och hennes mor, Märta Österdahl – även kallad Svarta Damen – drev under många år ett konstgalleri i Gamla Stan. Familjen pekar själv på betydelsen av denna blandning av vetenskap och konstnärskap i livet på Furulund.

Bertil Ottoson

Eleonora-Posten

ISSN 1651-6508

utges av Lovö Hembygdsförening

Redaktör: Bertil Ottoson

Manusstopp till nr 3 2013 den 1 september

Lovö Hembygdsförening

Box 31

17802 Drottningholm

info@lovohembygd.com

www.lovohembygd.com

Plusgiro 8812-0

FÖRENINGSPOST B

Avs: Box 31
178 02 DROTTHINGHOLM

Preliminärt höstprogram

(Hela höstprogrammet kommer i nästa nummer)

Den 31 augusti kör och åker vi med egna bilar till Färingsö där du preliminärt får uppleva ett besök på Färingsö hembygdsförenings hembygdsgård med muséum. Sedan kör vi till Hillesjö kyrka där vi får kunnig guidning. I närheten av kyrkan finns Äppelfabriken med odlingar, butik med egna produkter, kattpensionat och ett jättefint kafé där vi får en matig lunchsmörgås. På hemvägen besöker vi Svartsjö slott där Stina Haubo guidar. Kom gärna med bil. Det bör bli tillräckligt många bilar för att alla ska få plats. Vi ses vid pressbyrån i Drottningholm kl 09.30. Avgiften är 100:- för alla till PG 88 12 - 0. Anmäl också ditt deltagande till Karin Wahlberg Liljeström 759 02 21.

Hembyggsdagarna lördagen den 14:e och söndagen den 15:e september. Förutom de traditionella aktiviteterna vid Rörby ökar vi aktiviteten på Hogsta. Bagarstugan är öppen och Smedjan i gång. I Magasinet kommer vi att ha en utställning om trädgårdsnäringsen på Lovö med rörligt bildspel, stillbilder och en del insamlat material. Underhållet och utvecklingen av våra tre byggnader på Hogsta kräver både pengar och arbete. Vi behöver bådadera från våra medlemmar. Vår nya fond för Lovö hembygdsmuseum har PG 88 12 - 0. Skriv Fonden på meddelandet så bokförs och redovisas din gåva på ett särskilt konto.